

Revidirana strategija socijalne kohezije Vijeća Europe

UDK: 36:364.013(4)

Na summitu Vijeća Europe održanom 1997. godine kao jedan od prioriteta ciljeva istaknuto je promicanje socijalne kohezije u europskim zemljama. Na tom je summitu utemeljen Odbor za socijalnu koheziju (CD - CS) kojem je određen zadatak izrade Strategije socijalne kohezije Vijeća Europe. Strategija socijalne kohezije usvojena je 2001. godine, a osnovno polazište su joj rezultati projekta «Ljudsko dostojanstvo i socijalna isključenost», odnosno izvještaj koji je podnijela skupina stručnjaka pod vodstvom C. Duffy. Strategija prvenstveno inzistira na činjenici da socijalna prava trebaju biti svima dostupna. Upravo na temu dostupnosti socijalnih prava 2003. godine usvojen je dokument Vijeća Europe pod nazivom «Pristup socijalnim pravima», koji je objavljen i na hrvatskom jeziku.

Međutim, nakon kratkog vremena pojavila se potreba za izmjenom Strategije socijalne kohezije, pa je Odbor započeo rad na revidiranoj verziji. Tako je nastala Revidirana strategija socijalne kohezije, koja je usvojena na sjednici Odbora ministara održanoj 31. ožujka 2004. godine. Radi se o važnom dokumentu Vijeća Europe u kojem su sadržane osnovne ocjene i smjernice za djelovanje na svim bitnim aspektima socijalne politike u Europi. Važno je napomenuti da je, pored osnovnog dokumenta, Odbor za socijalnu koheziju usvojio Metodološki vodič za izradu indikatora socijalne kohezije, koji je u nekim europskim zemljama i regijama već primijenjen i pokazao se vrlo korisnim i praktičnim.

Budući da se radi o važnom dokumentu Vijeća Europe na području socijalne politike, odlučili smo objaviti prvi prijevod Revidirane strategije socijalne kohezije na hrvatskom jeziku.

Ključne riječi: socijalna kohezija, revidirana strategija, Vijeće Europe.

PRVI DIO: SOCIJALNA KOHEZIJA: PRIORITET VIJEĆA EUROPE

slobodne individue koje demokratskim metodama ostvaruju svoje zajedničke ciljeve.

1. Vijeće Europe pod socijalnom kohezijom podrazumijeva sposobnost jednog društva da osigura dobrobit svim svojim članovima, da minimalizira nejednakosti i izbjegne polarizacije. Kohezivno je društvo solidarna zajednica koju čine
2. Sva društva moraju živjeti s napetostima i pritiscima koje izazivaju postojeće ili potencijalne podjele. Na primjer, u svim društvima postoje nejednakosti između bogatih i siromašnih; kada su te nejednakosti pretjerane ili pak kada

- imaju trend povećanja, tada je ugrožena socijalna kohezija. Isto tako, nema društva bez etničkih i kulturnih različitosti, samo je pitanje kako vladati tim različitostima tako da one postanu izvor uzajamnog obogaćivanja, a ne čimbenik podjele i konflikta. Društvo je kohezivno ako je na slobodan i demokratski način razvilo prikladne metode za suočavanje s tim napetostima. To znači da treba poduzimati akcije radi smanjivanja nejednakosti i uspostave pravičnosti kako bi te podjele bile pod nadzorom i kako ne bi narasle do razine koja bi ugrozila stabilnost društva.
3. Nijedno društvo nije potpuno kohezivno. Socijalna je kohezija prije svega ideal kojem treba težiti, a nije cilj koji je moguće u potpunosti ostvariti. Socijalnu koheziju treba stalno održavati, poboljšavati i prilagođavati. Svaka generacija iznova mora pronaći održivu ravnotežu socijalnih snaga. Ta se ravnoteža treba stalno prilagođavati promjenama ekonomske i socijalne okoline, promjenama tehnologije, te nacionalnih i međunarodnih političkih sustava.
  4. Socijalna kohezija nije samo stvar borbe protiv siromaštva i isključenosti. Ona u društvu treba razviti solidarnost koja će na najnižu razinu svesti socijalnu isključenost. Istovremeno, ako siromaštvo i isključenost već postoje, onda posebnim mjerama treba pomoći socijalno ranjivim članovima društva. Dakle, strategija socijalne kohezije mora prevladati isključenost kako prevencijom, tako i njenim saniranjem.
  5. Tijekom 21. stoljeća države zapadne Europe prihvatile su odgovornost da ostvare ravnotežu između ekonomskog rasta i socijalne pravde. Usprkos značajnim razlikama između pojedinih zemalja europski se pristup dovoljno razlikuje od pristupa u drugim regijama svijeta tako da ga se može označiti kao «europski socijalni model». Međutim, europski je pristup danas suočen s brojnim pitanjima i napetostima. Izazov pred kojim se u 21. stoljeću nalazi Europa je da pronađe načine prilagodbe dostignuća svoje socijalne politike promijenjenim potrebama i okolnostima, a da pri tome ne izgubi njihovo bitno obilježje.
  6. Europljani su danas svjesni određenog broja potencijalnih prijetnji socijalnoj koheziji. Na primjer, promjene u oblicima zaposlenosti i sumnje u održivost sustava socijalne sigurnosti kod određenog broja ljudi izazivaju osjećaj nesigurnosti u pogledu njihove buduće dobrobiti. Drugi osjećaju svakodnevnu nesigurnost zbog socijalnih problema i kriminaliteta u zapuštenim gradskim četvrtima. Neki u rastu multikulturalizma vide opasnost za svoj tradicionalni identitet. Istovremeno se javljaju novi rizici od siromaštva i isključenosti kao što je neadekvatan pristup novim informacijskim i komunikacijskim tehnologijama ili pak privatiziranim uslugama (voda, električna struja, itd.).
  7. Zbog tih i drugih razloga mnogi smatraju da je danas socijalna kohezija ugrožena.
  8. To je dovelo do toga da su države članice Vijeća Europe dale prioritet socijalnoj koheziji. Šefovi država i vlada članica Vijeća Europe su na sastanku u Strasbourgu u studenome 1997. godine identificirali socijalnu koheziju kao «jednu od prioritarnih potreba proširene Europe i... bitni komplement promicanja prava i dostojanstva čovjeka» (Završna deklaracija). Danas 45 država članica geografski obuhvaća gotovo cijelu Europu, pa Vijeće Europe igra posebnu ulogu u promicanju socijalne kohezije na cijelom kontinentu. Države članice žele ne samo izbjeći pojavu «društava s dvije

brzine», podijeljenih na prosperitetne većine i sve marginaliziranije manjine, nego isto tako žele izbjeći pojavu «Eu-rope s dvije brzine».

Graditi socijalnu koheziju na temeljima prava čovjeka

9. Osnovni angažman država članica Vijeća Europe odnosi se na prava čovjeka, demokraciju i vladavinu prava. Cilj je Vijeća Europe ostvariti veće jedinstvo država članica radi očuvanja njihovih ideala i načela, te «podupiranja njihovog ekonomskog i socijalnog napretka» (članak 1.a Statuta Vijeća Europe).
10. Sva građanska, politička, socijalna i ekonomska prava zaštićena su dvama temeljnim instrumentima Vijeća Europe: Europskom konvencijom o pravima čovjeka i Revidiranom europskom socijalnom poveljom. Europski sud za prava čovjeka i tijela Europske socijalne povelje obvezni su osigurati puno poštovanje tih prava od strane država ugovornica. Osobito prava sadržana u Revidiranoj europskoj povelji predstavljaju polazišnu točku strategije socijalne kohezije.
11. Kao što je ranije navedeno (vidjeti stavak 1.), socijalna kohezija podrazumijeva sposobnost društva da osigura dobrobit svim svojim članovima, da minimalizira nejednakosti i izbjegne polarizacije. Dobrobit pretpostavlja ne samo pravičnost i nediskriminaciju u pristupu pravima čovjeka nego također:
  - dostojanstvo svake osobe i uvažavanje njenih sposobnosti i doprinosa društvu, uz puno poštovanje kulturnih različitosti, mišljenja i religijskih uvjerenja
  - slobodu osobnog razvitka svakoga pojedinca tijekom cijelog životnog vijeka
- mogućnost svakog pojedinca da aktivno i u punom smislu sudjeluje u društvu.
12. Prirodno je da Vijeće Europe nastoji izgraditi pristup socijalnoj koheziji zasnovan na pravima. Prava su najpouzdaniji temelj socijalne politike. Sve članove društva prava stavljaju u jednak položaj. Budući da se temelji na pravima čovjeka, državna akcija u socijalnoj politici nije milostinja niti pomoć namijenjena siromašnijim članovima društva; radi se o tome da se jednaka prava jamče svima.
13. Ma koliko bila snažna zakonska zaštita prava, ona nikad nije dostatna da jamči svim članovima društva, naročito onima koji se nalaze u slabijoj poziciji, stvarno korištenje njihovih prava. Paradoksalno je da su oni koji imaju najveću potrebu za zaštitom svojih prava upravo oni koji ta prava najteže ostvaruju. Zbog toga zakonsku zaštitu prava trebaju pratiti mjere socijalne politike koje će svakome osigurati stvarni pristup pravima.
14. Ravnopravnost žena i muškaraca također je jedan od temeljnih opredjeljenja Vijeća Europe, a također je veoma relevantna za strategiju socijalne kohezije. Treba stalno paziti na posljedice svih mjera socijalne politike na jednakost rodova te ugraditi integrirani pristup ravnopravnosti žena i muškaraca u sve aktivnosti na području socijalne kohezije.
15. Na pravima temeljen pristup Vijeća Europe podrazumijeva poseban angažman na stvarnom sagledavanju prava i potreba pojedinaca i skupina u društvu koje su izložene posebnom riziku od moguće socijalne ranjivosti. Pritom, na primjer, mislimo na:
  - djecu kako ih definira Konvencija o pravima djeteta Ujedinjenih naroda i Europska konvencija o primjeni prava djeteta

- mlade općenito, koji moraju biti ključni element svake vizije socijalne kohezije koja se sa stajališta održivog razvoja odnosi na dobrobit budućih generacija
- obitelji u nesigurnom životnom položaju, osobito jednoroditeljske obitelji
- migrante i etničke manjine, čija je integracija u društvo bitna za ostvarenje socijalne kohezije
- hendikepirane osobe, čije specifične potrebe treba u potpunosti integrirati u traganju za dobrobiti sviju
- starije osobe, naročito one koje žive same i nemaju obiteljsku podršku.

16. Vijeće Europe je također smatralo da pristup socijalnim pravima treba temeljiti na sljedećim načelima:

- jednakosti prava za sve, bez ikakve diskriminacije
- pristupu kvalitetnim svima dostupnim uslugama
- posebnoj pažnji potrebama ranjivih članova društva
- izbjegavanju stigmatizacije osoba koje imaju posebne potrebe
- održanju pravične i održive fiskalne politike
- participaciji korisnika.

U isto vrijeme svatko treba odgovorno koristiti usluge socijalne zaštite i socijalnih službi.

Socijalna kohezija kao podijeljena odgovornost

17. Sposobnost društva da svima osigura dobrobit podrazumijeva odgovornost svih dijelova tog društva. Tijekom 20. stoljeća uobičajeno se smatralo da je, pored bitne uloge koju ima obitelj i

tradicionalne veze, dobrobit odgovornost države (*welfare state*), dok su poduzeća bila odgovorna za ekonomski razvoj. Ekonomski problemi tijekom posljednjih desetljeća te globalizacija ekonomije pokazali su da taj model više ne zadovoljava i da zajednička dobrobit treba biti cilj koji će dijeliti svi socijalni čimbenici društva (*welfare society*), uključujući državu, poduzeća i građane. Ta nova situacija, međutim, ne znači dezangažiranje države, nego pretpostavlja različita sredstva akcije koja uključuju nove partnere.

a) Precizirati i reafirmirati ključnu ulogu države i drugih javnih tijela

18. Danas, kada je uloga države predmet mnogih rasprava, nužno je precizirati i reafirmirati bitne odgovornosti vlade u području socijalne politike.

19. U prvom redu, država djeluje kao jamac prava čovjeka i participativne demokracije.

20. Drugo, država uspostavlja primjerenu razinu pravičnosti u raspodjeli bogatstva pomoću mehanizama solidarnosti kao što je redistributivno oporezivanje i sustav socijalne sigurnosti. Sustavi socijalne sigurnosti zapravo su najsnažniji institucionalni izraz socijalne solidarnosti. Uspostavljanje i održavanje dobro razvijenog sustava socijalne sigurnosti, utemeljenog na solidarnosti, smatra se glavnim sredstvom promicanja socijalne kohezije. Dakle, strategija socijalne kohezije kao glavni cilj ima trajno jačanje socijalne sigurnosti, osobito u vrijeme kada se postavljaju brojna pitanja o njenom budućem razvoju i financiranju.

21. Treće, država treba štiti ranjive skupine kojima prijeti socijalno isključivanje. Sustavi socijalne zaštite ne ograničavaju se samo na socijalnu sigurnost, namijenje-

nu zaštititi svih članova društva od egzistencijalnih rizika, nego svima pružaju i socijalne usluge, te socijalnu pomoć svima onima koji imaju posebne potrebe.

22. Iako su te odgovornosti države bitne, mijenja se način na koji se one ostvaruju. U nekim je zemljama vidljiva tendencija približavanja korisnicima tako da se odgovornost prenosi na lokalne i regionalne vlasti. Osim toga, vlade su sve uvjerenije da je najbolji način olakšavanja pristupa socijalnim pravima djelovanje u partnerstvu sa civilnim društvom radi ostvarivanja zajedničkih ciljeva socijalne kohezije. Treba očuvati i promijenjenim prilikama prilagoditi dugu tradiciju dijaloga sa socijalnim partnerima. Jačanje partnerstva vlada i nevladinih organizacija u pogledu rješavanja socijalnih problema skorašnji je fenomen. Identificirajući i odgovarajući na nove socijalne potrebe, NVO često mogu igrati ulogu dragocjene dopune državnih tijela osiguravajući pristup socijalnim pravima ranjivijim članovima društva.
23. Ove različite promjene koncepata i metoda upravljanja javnim poslovima znače da treba odustati od ideje svugdje prisutne države u korist novih koncepata partnerstva i upravljanja javnim poslovima putem sporazuma između građana i države. Nužno je, međutim, primjenjivati etičke principe kako bi to partnerstvo uistinu pridonijelo socijalnoj koheziji.

b) Integrirati socijalnu dimenziju u ekonomski život

24. Ekonomski razvoj olakšava socijalnu koheziju. Međutim, ekonomski razvoj treba smatrati sredstvom kojim se ostvaruje važniji cilj, a to je humani razvoj. U tom duhu međunarodna se zajednica angažirala na eliminiranju siromaštva i

ostvarenju održivog razvoja. Naročito nakon summita u Johannesburgu prevladala je svijest da održivi ekonomski razvoj ovisi o socijalnom razvoju, ali isto tako i o održivom okolišu. Upravo zbog toga ekonomska i socijalna politika trebaju biti povezanije nego što je to do sada bilo uobičajeno.

25. Zdrave makroekonomske politike od ključne su važnosti za uspostavu stabilnih uvjeta razvoja. Međutim, one se ne mogu isključivo voditi mehanizmima tržišta, a da se pritom ne izlože riziku od štetnih socijalnih posljedica. Tržišne ekonomije, kao i svaki drugi ekonomski sustav, generiraju nejednakosti u bogatstvu i socijalnim uvjetima, a upravo smo sada svjedoci povećanja nejednakosti u mnogim europskim zemljama. Te će se nejednakosti tolerirati toliko dugo dokle ljudi mogu računati na jednakost šansi u poboljšanju svoje situacije. Ako su razlike suviše naglašene i ako manje privilegirani pripadnici društva steknu uvjerenje da ne mogu očekivati poboljšanja, da su uhvaćeni u zamku siromaštva i socijalne isključenosti, ako ne mogu ostvariti interes u društvu koje im ništa ne može ponuditi, onda postoji rizik da socijalno-ekonomske nejednakosti počnu ozbiljno ugrožavati socijalnu koheziju.
26. U globaliziranoj ekonomiji sve zemlje, osobito one koje su u fazi makroekonomske stabilizacije, pod pritiskom su da smanje socijalnu zaštitu. Iako socijalna zaštita treba biti ekonomski održiva, ne smijemo zaboraviti da su socijalni troškovi, stvarajući osnovu za stabilno i održivo društvo, racionalna investicija u buduću ekonomsku održivost, a ne društveni teret.
27. Socijalna kohezija također pridonosi ekonomskom razvoju. Stabilno društvo pogodno je okruženje za ekonomsku aktivnost. Tržišna ekonomija ovisi o

ljudima koji imaju novac za potrošnju; siromaštvo nije zdrav temelj za ekonomski razvoj. Drugim riječima, ono što je dobro za socijalnu koheziju dobro je i za gospodarsku aktivnost.

28. Pravo na rad temeljno je pravo čovjeka i ključni element društvene participacije. Pristup zaposlenosti i promocija dostojnog rada važni su čimbenici u borbi protiv siromaštva i isključenosti. Uostalom, sustavi socijalne zaštite, pored njihove klasične uloge naknade dohotka, u novije vrijeme nastoje pomoći pojedincima da zamijene pasivnu socijalnu ovisnost aktivnim sudjelovanjem u gospodarskim aktivnostima. U ekonomiji utemeljenoj na znanju investicija u ljudske resurse jedna je od ključnih investicija u buduću ekonomski razvoj. Ipak, održavanje nesigurne i kratkotrajne zaposlenosti, ako ona vodi socijalnoj isključenosti, nepovoljno je za socijalnu koheziju.
29. Socijalna odgovornost ekonomskih čimbenika danas se postavlja kao ključno pitanje postindustrijskog društva. Sve se više pažnje poklanja pitanju socijalne odgovornosti poduzeća, a razvijen je određen broj instrumenata s ciljem da se u praksi uspostavi ta odgovornost. Važno je razviti metode mjerenja utjecaja ekonomskih aktivnosti na socijalnu koheziju, a isto tako primijeniti pravne i financijske mjere koje će takve doprinose priznati i ohrabriti (npr. etikete, financijske olakšice).
30. Isto tako prisustvujemo počecima nastojanja određenog broja građana da promoviraju nove oblike ekonomske akcije koji mogu pridonijeti socijalnoj koheziji. Ljudi koriste sredstva akcije koja su im kao pojedincima dostupna, kao što je potrošačka moć ili način korištenja uštedevine.
31. U svemu tome izazov je pronaći sredstva koja će osigurati da tržišna ekono-

mija pridonosi socijalnoj koheziji i da ne isključuje one koji su joj kao potrošači najmanje privlačni. To je ključno pitanje u vrijeme kada sve više neka životno važna područja, koja u nekim slučajevima uključuju nekad javne usluge, podliježu zakonima tržišta.

c) Razviti novu etiku socijalne odgovornosti

32. Društvo je kohezivno kada njegovi članovi prihvate uzajamnu odgovornost. Sadašnje vrijednosti europskog društva nisu uvijek s tim usklađene. Da bi se izgradila socijalna kohezija, nije dovoljno isključivi naglasak staviti na osobna prava. Ta će prava biti bolje zaštićena u društvima u kojima građani imaju smisao zajedničke odgovornosti za prava i dobrobit svijeta. Štoviše, tržišna ekonomija pridaje veliku vrijednost konkurenciji i može voditi zanemaranju socijalnih vrijednosti suradnje. Isključiva zauzetost za ekonomske vrijednosti dovodi ljude do toga da oni gledaju svoj vlastiti interes i zanemaruju interes i potrebu drugoga; zbog toga se ne održavaju vrijednosti povjerenja i temeljne solidarnosti koje su bitne za socijalnu koheziju.
33. Svatko treba odigrati svoju ulogu u razvijanju smisla za uzajamnu odgovornost i međuovisnost, koje su nužne za socijalnu koheziju. Stoga je potrebno da organizacije civilnog društva, obrazovni sustav i roditelji razvijaju i primjenjuju novi tip aktivnog građanstva. Odgajajući djecu, roditelji im trebaju usaditi smisao za socijalnu odgovornost i o tome svjedočiti u samoj obitelji. Poslovni krugovi i mediji trebaju preuzeti odgovornost za socijalne posljedice svoje aktivnosti. Banke i financijske institucije treba senzibilizirati za etičke posljedice investiranja.

34. Radi se o tome da se iznova dade smisao društvu, pripadanju i angažmanu kako bi se ostvarili zajednički socijalni ciljevi. To nikada nije bilo lako u kulturi koja veliku važnost pridaje osobnom postignuću i u kojem ekonomske i potrošačke vrijednosti, široko propagirane u medijima, tendiraju potkopati širu solidarnost. Svojom socijalnom strategijom Vijeće Europe nastoji pridonijeti promišljanju tih pitanja.

d) Podržati obitelji i ohrabriti obiteljsku solidarnost

35. Ljudska bića razvijaju se prije svega u odnosima s drugima. Poštujući autonomiju privatne sfere i civilnog društva, strategija socijalne kohezije treba podržati obitelj i druge mreže, kao i odnose koji povezuju pojedince u šire krugove solidarnosti.

36. Upravo se prvenstveno u obiteljima prakticira i uči socijalna kohezija. Obitelji igraju ključnu ulogu pripremajući djecu za socijalni život. Obitelji su također često u prilici pomagati starijim osobama kada one postanu ovisne. One su isto tako mjesto gdje se, u krajnjem slučaju, obavlja socijalna zaštita u vrijeme kada nastupe poteškoće. Promjene vrijednosti i ponašanja rezultirali su mnogo širim varijetetom obiteljskih oblika nego što je to bilo u prošlosti. To ni u kom slučaju ne umanjuje socijalnu ulogu obitelji, koja je važnija nego ikada. U kompleksnom i promjenama izloženom društvu nužno je pomoći obiteljima da ispune svoju funkciju: posebno roditelji trebaju stvoriti protutežu štetnim ekonomskim i socijalnim pritiscima, usklađujući pritom zahtjeve zaposlenosti i obiteljskog života i prilagođavajući se situaciji u kojoj se djeca kao individue smatraju nositeljima vlastitih prava.

37. Društvo ima posebnu odgovornost prema onima koji, iz različitih razloga, ne mogu računati na podršku i zaštitu obitelji ili druge socijalne mreže. Pravima i dostojanstvu djece ili starijih osoba o kojima treba voditi brigu treba posvetiti posebnu pažnju. Tradicionalna skrb u institucijama ima sve manju ulogu, pa je, kada je to god moguće, potrebno razviti alternativne oblike skrbi.

e) Ohrabriti participaciju u civilnom društvu

38. Pojedinci sudjeluju u brojnim mrežama i institucijama koji pridonose povezivanju društva. Usprkos smanjenom angažmanu u grupnim aktivnostima političke partije, sindikati i religijske organizacije i dalje okupljaju brojnu populaciju i održavaju široke socijalne mreže. Karitativne, sportske i kulturne asocijacije, kao i organizacije za djecu i mladež imaju posebno važnu ulogu u izgradnji socijalne kohezije i one okupljaju brojne građane na dobrovoljnim korisnim socijalnim aktivnostima. Vlade trebaju stvoriti povoljnu okolinu za poticanje takvih organizacija i aktivnosti koje su često kompetentni partneri u programima razvoja socijalne kohezije koje sponzorira vlada.

39. Nevladine organizacije treba priznati i podupirati ih tako da one odigraju još aktivniju ulogu u jačanju socijalne kohezije.

**DRUGI DIO: STRATEGIJU
PRIMIENITI U PRAKSI**

40. Izgradnja i održanje socijalne kohezije u Europi, prije svega i osobito, obveza je država članica. Uloga je Vijeća Europe da inspirira i podrži te napore svojim instrumentima, međudržavnim mehanizmima suradnje te aktivnostima kojima je cilj pomoći državama ili skupinama

država u primjeni standarda i preporuka Vijeća Europe.

41. Temeljna odgovornost za razvoj i primjenu socijalne kohezije Vijeća Europe povjerena je novom međuvladinu tijelu, Europskom odboru za socijalnu koheziju (CD-CS), koje je formirano krajem 1998. godine. Oslanjajući se na rad CD-CS-a tijekom posljednjih pet godina, Odbor ministara usvojio je ovu revidiranu strategiju kako bi u narednim godinama postala vodič u radu Vijeća Europe u području socijalne kohezije.
42. Smatrajući da se socijalna kohezija može graditi jedino integriranim mjerama koje angažiraju mnoge partnere, CD-CS tijesno surađuje s drugim tijelima Vijeća Europe, kao s Parlamentarnom skupštinom, Kongresom lokalnih i regionalnih vlasti Vijeća Europe, drugim međuvladinim tijelima, tijelima Europske socijalne povelje i međunarodnim nevladinim organizacijama koje imaju participativni status. Uspostavljena je i dobra suradnja s drugim međunarodnim tijelima koja djeluju na srodnim područjima. Posebno su neke aktivnosti vođene u okviru zajedničkih programa s Europskom komisijom, a s Međunarodnom organizacijom rada Odbor tijesno surađuje na području socijalne sigurnosti.
43. Banka za razvoj Vijeća Europe, kao međunarodna financijska institucija koja djeluje na području socijalnog razvoja, igra bitnu ulogu u primjeni strategije socijalne kohezije.

Glavna ostvarenja u prvih pet godina

44. CD-CS ocjenjuje da je pristup temeljnim socijalnim pravima ključni čimbenik u iskorjenjivanju siromaštva i socijalne isključenosti, a osobito pristup socijalnoj zaštiti, zaposlenosti, stano-

vanju, zdravstvenoj zaštiti i obrazovanju. Često se događa da oni koji imaju najveće potrebe imaju najveće teškoće u korištenju socijalnih prava. Značajan program rada vezan uz pristup socijalnim pravima rezultirao je usvajanjem smjernica o pristupu socijalnoj zaštiti, zapošljavanju i stanovanju. Također je napravljen opsežan izvještaj o pristupu socijalnim pravima, te je o tome usvojena preporuka Odbora ministara. CD-CS ocjenjuje da je taj rad središnji element njegovog programa.

45. CD-CS ima značajne odgovornosti u području socijalne sigurnosti. On je posebno zadužen da prati primjenu Zakonika socijalne sigurnosti u državama ugovornicama, kao i Revidiranog zakonika socijalne sigurnosti kada on stupi na snagu. Veliki su naponi učinjeni u pripremi novih država za ratifikaciju Zakonika. Nekoliko će ga zemalja srednje i istočne Europe u nekoliko narednih godina vjerojatno ratificirati. U onim zemljama u kojima će se ratifikacija obaviti u daljoj perspektivi naglasak se stavlja na usklađenost reformi socijalne sigurnosti s budućom ratifikacijom Zakonika. CD-CS također mnogo važnosti pridaje koordiniranju sustava socijalne sigurnosti i u tome pomaže državama članicama.
46. CD-CS također prikuplja komparativne informacije o sustavima socijalne sigurnosti i služi kao debatni forum o pitanjima i izazovima koji se pojavljuju na tom području. Time se bavi Odbor normativnih stručnjaka u području socijalne sigurnosti (CS-CO) te sustav informiranja MISSCEO, koji je posebno poboljššan i koordiniran s mrežom MISSOC Europske unije.
47. Program za djecu, koji je uspješno uspostavljen, rezultirao je formiranjem novog tijela - Foruma za djecu i obitelji. Forum obuhvaća velik broj sudionika

iz ovog područja, a cilj mu je analizirati pitanja kao što je dječji rad, tjelesno kažnjavanje djece i uloga ombudsmana za djecu. Nedavno je priređen dvogodišnji program rada, orijentiran na pitanja brige o djeci, na djecu izloženu rizicima ili na skrbi, demokraciji i participaciji.

48. CD-CS također nastoji izraditi komparativne instrumente pomoću kojih će pratiti napredak ostvaren u području socijalne kohezije. Metodološki vodič za korištenje indikatora socijalne kohezije predstavljen je državama članicama. U tijeku su istraživanja kojima se u nekoliko zemalja i regija testira ta metodologija.

49. Odbor je organizirao forume za promišljanje sljedećih aspekata socijalne kohezije:

- Forum 2001.: Novi socijalni zahtjevi i upravljanje
- Forum 2002.: Novе socijalne odgovornosti u globalnom svijetu: uloga države, tržišta i civilnog društva
- Forum 2003.: Socijalna kohezija i javna sigurnost: kako će Europa odgovoriti na osjećaj kolektivne nesigurnosti?

Ova godišnja okupljanja, kojima prisustvuje velik broj renomiranih imena, omogućavaju značajno poboljšanje koncepta socijalne kohezije.

50. Paralelno s tim međuvladinim aktivnostima razvijen je opsežan program bilateralnih aktivnosti, posebno u tranzicijskim zemljama, s ciljem da ih se savjetuje i pomogne u primjeni strategije socijalne kohezije Vijeća Europe u specifičnim okolnostima svake države članice ili regionalne skupine država. U okviru Inicijative za socijalnu koheziju Pakta o stabilnosti napravljen je širok program suradnje sa zemljama ju-goistočne Europe. Poduzete su mnoge

aktivnosti u Ruskoj federaciji, Ukrajini i zemljama južnog Kavkaza. Naglasak je stavljen na pristup socijalnim pravima (naročito zaposlenosti i socijalnoj zaštiti), na djecu pod skrbi i u skitnji, kao i na starije ovisne osobe.

Prioriteti za naredne godine

51. Nastojeći pomoći državama članicama u jačanju socijalne kohezije i u borbi protiv siromaštva i socijalne isključenosti, Europski odbor za socijalnu koheziju smatra da se njegov rad u narednim godinama treba koncentrirati na sljedeća prioritetna područja:

52. Pobołjšati pristup temeljnim socijalnim pravima za sve građane, kao što je to navedeno u Revidiranoj socijalnoj povelji, a što će biti jezgro Strategije socijalne kohezije. Taj će se cilj ostvarivati promicanjem ratifikacije Revidirane europske socijalne povelje (uključujući Protokol o kolektivnim žalbama) u državama članicama te nastavkom međuvladinih aktivnosti na sljedećim područjima:

a) Socijalna zaštita

Treba nastaviti napore na širenju standarda definiranih u Europskom zakoniku socijalne sigurnosti, kao i u Revidiranom europskom zakoniku o socijalnoj sigurnosti, na sve države koje su ih u stanju prihvatiti. Paralelno s tim CD-CS će osigurati praćenje reformi socijalne sigurnosti i istraživat će koje su vrste promjena potrebne da bi se odgovorilo na demografske i financijske izazove, a da se pritom ne ugrozi socijalna kohezija.

b) Socijalne usluge

CD-CS će izraditi preporuke radi jamstva da individualne socijalne

usluge postanu učinkovitije i da mogu odgovoriti kompleksnim potrebama osoba u situaciji socijalne isključenosti ili izloženih rizicima od isključenosti.

c) Zaposlenost

Nastavit će se naponi na promicanju pristupa zaposlenosti, poboljšanju djelovanja javnih službi zapošljavanja, podizanju kvalitete zaposlenosti i suradnje sa socijalnim partnerima kao ključne metode prevencije i suzbijanja isključenosti.

d) Stanovanje

CD-CS će proširiti svoj rad na pristup stanovanju, posebno se koncentrirajući na one države članice u kojima su problemi stanovanja posebno ozbiljni.

53. Rad vezan uz *djecu i obitelj* nastavit će se u okviru integriranog pristupa pravima djece u skladu s konvencijama Vijeća Europe i Konvenciji Ujedinjenih naroda o pravima djeteta. U okviru Strategije socijalne kohezije naglasak će biti na unapređenju dobrog i učinkovitog roditeljstva s ciljem da se pomogne djeci u harmoničnom razvoju njihovih potencijala u modernom društvu.

54. Potrebe *starijih osoba* također su predmet specifičnih aktivnosti. CD-CS će istraživati najšire posljedice starenja populacije radi trajnog razvoja modernih društava. To će otvoriti pitanja u nekoliko područja, kao što su zapošljavanje, socijalna zaštita i socijalne usluge.

55. Svojim djelovanjem Europski odbor za socijalnu koheziju tražit će učinkovita sredstva da:

- *integrira socijalnu koheziju* u programe drugih tijela Vijeća Europe. Odbor će tražiti mogućnosti sura-

dnje s drugim međuvladinim tijelima, posebno onima odgovornima za zdravstvenu zaštitu, migracije, stanovništvo, hendikepirane osobe i ravnopravnost rodova. Budući da je u Strategiji socijalne kohezije naglasak na partnerstvu, ojačat će se veze s Parlamentarnom skupštinom, Kongresom lokalnih i regionalnih vlasti Vijeća Europe, te međunarodnim nevladinim organizacijama.

- *primijeni rezultate Strategije socijalne kohezije u državama članicama.* Međuvladinu suradnju u svakom od navedenih prioriteta područja pratit će aktivnosti kojima je cilj pomoći državama članicama u primjeni preporuka Vijeća Europe i provjeri njihovih vrijednosti na terenu u određenim državama članicama i regijama. U tom pogledu učinit će se svi naponi kako bi se unaprijedila suradnja s Razvojnog bankom Vijeća Europe u nastojanju da se razvijaju i financiraju projekti na terenu.
- *nastaviti razvijati koncept socijalne kohezije.* Putem seminara i radnih skupina eksperata, a oslanjajući se na socijalno-demografska istraživanja Europskog odbora za stanovništvo, konceptualna osnova Strategije socijalne kohezije stalno će se usavršavati i širiti tako da odgovori novim izazovima i integrira nove metode i pristupe. Na primjer, poduzet će se nove aktivnosti radi pomoći građanima, financijskim i poslovnim krugovima, te civilnom društvu u prihvaćanju veće odgovornosti u razvoju kohezivnijih društava.
- *slušati glas isključenih.* NVO koje neposredno rade s osobama u stanju siromaštva i isključenosti pokazale su kako ideje onih koji nemaju nikakvu moć na dragocjen način pomoći

u procesu donošenja odluka. CD-CS će tražiti načine da takav pristup promovira u kontekstu vlastitog rada i da općenito olakša participaciju građana.

- *podijeliti europski pristup socijalnoj koheziji s drugim dijelovima svijeta.* CD-CS će tražiti mogućnosti sudjelovanja na važnim međunarodnim konferencijama i suradnje s Ujedinjenim narodima i drugim regionalnim međuvladinim organizacijama i zainteresiranim državama nečlanicama Vijeća Europe.

Evaluacija i revizija Strategije socijalne kohezije

56. Europski odbor za socijalnu koheziju svake će godine preispitati listu prio-

riteta, procijeniti ostvareni napredak i odlučiti o mogućoj reviziji prioriteta. Na osnovi takve evaluacije Odbor će izraditi prijedlog aktivnosti koji će uključiti međuvladine programe za sljedeću godinu. Na osnovi produbljene analize postignutih rezultata i njihova utjecaja na države članice Strategija socijalne kohezije detaljno će se preispitati u roku od pet godina.

Mjerenje socijalne kohezije

57. Indikatori socijalne kohezije nastali kao rezultat metodološkog rada kojeg je provelo Vijeće Europe tijekom posljednjih godina primijenit će se na dobrovoljnoj osnovi, a s ciljem da se Vijeću Europe i državama članicama stave na raspolaganje konkretni instrumenti mjerenja napretka socijalne kohezije.

Summary

THE REVISED SOCIAL COHESION STRATEGY OF THE COUNCIL OF EUROPE

At the Council of Europe Summit held in 1997, the promotion of social cohesion in European countries was emphasized as one of priorities. At that summit, the Social Cohesion Committee (CD-CS) was formed and given the task of preparing the Council of Europe Social Cohesion Strategy. The Social Cohesion Strategy was adopted in 2001, and its starting point were the results of the project Human dignity and social exclusion, i.e. the report submitted by a team of experts led by C. Duffy. The Strategy primarily insists on the fact that social rights should be available to everybody. In regards of the issue of availability of social rights, in 2003 the document of the Council of Europe entitled "The Access to Social Rights" was adopted. It has been published in the Croatian language as well.

However, shortly afterwards the need to amend the Social Cohesion Strategy arose, so the Committee started to make revisions. Thus the Revised Social Cohesion Strategy was made and adopted on the Committee of Ministers conference held on March 31, 2004. It is a very important document, which contains basic assessments and guidelines for activities in all relevant aspects of social policy in Europe. It is important to note that, apart from the basic document, the Social Cohesion Committee also adopted the Methodological guide for preparing the social cohesion indicators, which has already been applied in some European countries and regions, proving to be very useful and practical.

Since it is a very important document of the Council of Europe in the sphere of social policy, we have decided to publish the first translation of the Revised Strategy of Social Cohesion in the Croatian language.

Key words: social cohesion, revised strategy, Council of Europe.